

บทที่ 1

โครงการและลักษณะของโครงการ

เค้าโครงเรื่อง

1. ความหมายและลักษณะสำคัญของโครงการ
  - 1.1 ความหมายของโครงการ
  - 1.2 ลักษณะสำคัญของโครงการ
2. ความสัมพันธ์ของโครงการ แผนงาน และแผน
3. ความสัมพันธ์ของโครงการพัฒนาและแผนพัฒนาในระดับต่าง ๆ

สาระสำคัญ

โครงการ คือ แผนซึ่งสามารถวิเคราะห์และประเมินผลได้โดยอิสระ ประกอบด้วยกลุ่มกิจกรรมที่ดำเนินการใช้ทรัพยากร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนงานและบรรลุจุดมุ่งหมายของแผนหลัก โครงการมีคุณสมบัติสำคัญ ๆ คือ

- โครงการมีลักษณะเป็นระบบ ซึ่งก็คือเป็นระบบของการใช้กรรมวิธีหรือเทคนิค เพื่อเปลี่ยนสิ่งป้อนเข้าหรือ input ให้เป็นผลผลิตหรือ output ของโครงการ
- โครงการต้องมีวัตถุประสงค์เด่นชัด ซึ่งสามารถใช้เป็นหลักในการวัดหรือตรวจสอบผลการดำเนินงานตามโครงการ
- โครงการแต่ละโครงการต้องเป็นเอกเทศ แยกจากโครงการอื่น สามารถที่จะวิเคราะห์และประเมินได้โดยอิสระ
- โครงการทุกโครงการต้องมีอายุโครงการ เพราะโครงการไม่ใช่งานประจำ แต่เป็นเรื่องของการริเริ่มหรืองานพัฒนา

โดยที่โครงการเป็นแผนย่อยซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแผนใหญ่ โครงการจึงต้องประสานสอดคล้องกับแผนในระดับสูงขึ้นไป

ข้อ ๓. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษา วิเคราะห์ และ เสนอแนะ โครงการ และ งบประมาณ ของ โครงการ โดยพิจารณาถึง วัตถุประสงค์ และ ผลกระทบ

- ก. ศึกษา ความเหมาะสม ของ โครงการ โดยพิจารณา
- ข. ศึกษา ผลกระทบ ของ โครงการ โดยพิจารณา ถึง ความคุ้มค่า ของ การลงทุน
- ค. ศึกษา ความคุ้มค่า ของ การลงทุน (Cost-benefit) และ ศึกษา โครงการ โครงการ
- ง. ศึกษา โครงการ ๑-๓ ซึ่งมีความสัมพันธ์ กัน ตาม ลำดับ ดังนี้

๒. เมื่อศึกษา เรียบร้อย แล้ว เสนอแนะ โครงการ และ งบประมาณ ให้ คณะกรรมการ

- ก. ให้ความเห็น และ เสนอแนะ โครงการ และ งบประมาณ โดย ระบุ ข้อคิดเห็น
- ข. ศึกษา ความเหมาะสม ของ โครงการ และ งบประมาณ โดยพิจารณา ถึง ความคุ้มค่า ของ การลงทุน

๓. เมื่อศึกษา เรียบร้อย แล้ว เสนอแนะ โครงการ และ งบประมาณ ให้ คณะกรรมการ และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. ความหมายและลักษณะสำคัญของโครงการ

1.1 ความหมายของโครงการ

มีผู้ให้ความหมายของโครงการ (project) แตกต่างกันไปหลายอย่าง ตัวอย่างเช่น Little & Mirrless ให้ความหมายว่า "โครงการ หมายถึง แผนงาน หรือส่วนหนึ่งของแผนงานที่มีการลงทุนด้านทรัพยากร ซึ่งสามารถวิเคราะห์และประเมินผล ได้โดยอิสระ" ^{1/}

ดร. วีระพล สุวรรณนนท์ ให้ความหมายว่า "โครงการ หมายถึง การวางแผนที่จะใช้ทรัพยากรอันมีอยู่อย่างจำกัด (เมื่อเทียบกับความต้องการของมนุษย์) มาผสมผสานกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ภายในระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ทั้งนี้ การจัดสรร ทรัพยากรนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพหรือประหยัด" ^{2/}

Louis J. Goodman และ Ralph Ngatata Love กล่าวว่า "โครงการงาน พัฒนา (development program) โดยปกติประกอบด้วยกลุ่มของโครงการ (project) ที่สัมพันธ์กัน โครงการก็คือ กิจกรรม (activity) ที่มีขนาดเล็ก มีสถานที่ตั้งแน่นอน และเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในกระบวนการพัฒนา กิจกรรมต่าง ๆ ในโครงการจะอยู่ภายใต้ การบริหารรูปแบบเดียวกัน โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ภายในระยะเวลา ที่กำหนด" ^{3/}

ดร. ประสิทธิ์ ตงยั้งศิริ ให้ความหมายว่า "โครงการ คือ กิจกรรมหรือ งานที่เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรเพื่อหวังผลประโยชน์ตอบแทน กิจกรรมหรืองานดังกล่าว จะต้องเป็นหน่วยอิสระหน่วยหนึ่ง ที่สามารถทำการวิเคราะห์ วางแผนและนำไปปฏิบัติ พร้อมทั้งมีลักษณะแจ้งชัดถึงจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุด เมื่อวัตถุประสงค์ที่มุ่งหวังไว้ได้สำเร็จ เสร็จสิ้นลง" ^{4/}

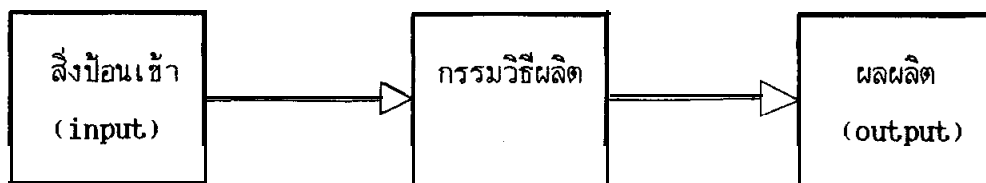
Prasanna Chandra กล่าวว่า "โครงการ คือ แผนการลงทุนทรัพยากร ซึ่งสามารถวิเคราะห์และประเมินอย่างมีเหตุผลโดยอิสระ" ^{5/}

จากแนวคิดข้างต้น เราพอจะประมวลเพื่อสรุปเป็นความหมายของ โครงการ
ได้ว่า โครงการ (project) คือ แผน ^{๑/} ที่สามารถวิเคราะห์และประเมินผลได้โดยอิสระ
ประกอบด้วย กลุ่มกิจกรรม (activities) ที่ดำเนินการใช้ทรัพยากรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์
ที่ระบุไว้ภายในระยะเวลาที่กำหนด

1.2 ลักษณะสำคัญของโครงการ

จากนิยามของโครงการดังกล่าวข้างต้น เราสามารถสรุปลักษณะสำคัญของ
โครงการเป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้

1.2.1 โครงการต้องเป็นระบบ เนื่องจากโครงการเป็นแผนเกี่ยวกับการใช้
ทรัพยากร เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ จึงต้องมีการกำหนดรูปแบบและวิธีปฏิบัติงานที่สอดคล้อง
กลมกลืนและสัมพันธ์กันอย่างดี ระบบของโครงการประกอบไปด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

ก. สิ่งป้อนเข้า (input) ของโครงการ ^{๒/} หมายถึง ทรัพยากร
หรือปัจจัยที่ต้องใช้ในการดำเนินการในโครงการ อันได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องจักร วัตถุดิบ
แรงงาน เงินทุน เป็นต้น ตัวอย่างเช่น โครงการสร้างเขื่อนเพื่อการชลประทาน จะต้อง
อาศัยเงินทุนเพื่อการเวนคืนที่ดิน ต้องมีเครื่องจักรเครื่องมือในการสร้างตัวเขื่อน ต้องอาศัย
วัสดุก่อสร้างและคนงานรวมทั้งเจ้าหน้าที่ด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดตัวเขื่อนขึ้นมา เป็นต้น

ข. กรรมวิธีผลิต ^{๓/} หมายถึง เทคนิคการดำเนินงานที่ใช้ใน
การสร้างผลผลิต หรือ output ของโครงการ ทั้งนี้รวมถึงแต่เทคนิคทางวิศวกรรม เทคนิค
ในการดำเนินงาน เทคนิคการบริหาร ฯลฯ ตัวอย่างเช่น ในการสร้างเขื่อนชลประทาน
เราจะใช้วิธีการอย่างไรในการสร้างตัวเขื่อน และดำเนินการอย่างไรในการกักน้ำ ส่งน้ำ
เพื่อให้เป็นเขื่อนชลประทานที่ใช้งานได้เป็นอย่างดี

ค. ผลผลิต (output) ของโครงการ ^{๑/} คือ สิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากการทำโครงการนั้น ๆ หรือผลที่ต้องการได้จากการทำโครงการ เช่น โครงการสร้างเขื่อนเพื่อการชลประทานให้ผลผลิต คือ ตัวเขื่อนและระบบการส่งน้ำถึงไร่นา ซึ่งใช้ประโยชน์ได้ตามวัตถุประสงค์

1.2.2 โครงการต้องมีวัตถุประสงค์

โดยทั่วไป เราทำโครงการเพื่อวัตถุประสงค์ที่แน่นอนบางอย่าง วัตถุประสงค์ของโครงการจะกำหนดระบบของโครงการ คือ สิ่งป้อนเข้า ขบวนการผลิต และผลผลิตของโครงการว่าจะเป็นแบบใด หรืออีกนัยหนึ่ง วัตถุประสงค์ของโครงการจะกำหนดรูปแบบโครงการ รูปแบบการดำเนินงาน นอกจากนี้วัตถุประสงค์ของโครงการยังใช้เป็นตัววัดความสำเร็จของการทำโครงการ หรือใช้เป็นฐานในการประเมินผลการทำงานตามโครงการอีกด้วย ดังนั้น โครงการทุกโครงการต้องมีวัตถุประสงค์ชัดเจน เพื่อให้การดำเนินงานตามโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ซึ่งสามารถวัดได้และตรวจสอบได้

วัตถุประสงค์ของโครงการ อาจจะมีมากกว่า 1 อย่าง เช่น การสร้างเขื่อนอาจจะมิต้องการวัตถุประสงค์เพื่อการผลิตกระแสไฟฟ้า ในขณะเดียวกันอาจเป็นเขื่อนเพื่อการชลประทานด้วย วัตถุประสงค์ของโครงการอาจจะกำหนดในรูปของงานที่ต้องการจะทำให้สำเร็จ หรือทำให้เกิดขึ้น โดยไม่ระบุขนาด หรือปริมาณ หรือคุณภาพ เช่น โครงการเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร อาจมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายเฉพาะว่า เมื่อทำโครงการนั้น ๆ แล้ว ผลผลิตทางการเกษตรต้องเพิ่มขึ้น แต่ไม่ได้ระบุว่าเพิ่มเท่าไร โครงการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์นี้อาจจะได้แก่ โครงการส่งเสริมการใช้ปุ๋ย โครงการชลประทาน โครงการส่งเสริมการใช้พืชพันธุ์ใหม่ที่ให้ผลผลิตสูงหรือต้านทานโรคได้ดี โครงการปฏิรูปที่ดินหรือจัดรูปที่ดิน ฯลฯ วัตถุประสงค์ของโครงการอาจจะกำหนดให้ชัดเจนในรูปของเป้าหมาย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงปริมาณ คุณภาพ หรือลักษณะเฉพาะที่ต้องการจะทำให้สำเร็จเป็นขั้น เป็นอัน หรือเป็นเป้ากำกับการปฏิบัติงาน เช่น กำหนดในรูปของปริมาณหรือจำนวนผลผลิตข้าวที่เพิ่มขึ้นในโครงการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร กำหนดจำนวนเพิ่มหรือร้อยละของการรู้หนังสือในโครงการส่งเสริมการรู้หนังสือ เป็นต้น

เนื่องจากว่าโครงการ คือ แผนย่อยซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแผนใหญ่
ขึ้นไป วัตถุประสงค์ของโครงการต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ระดับสูงขึ้นไป เช่น
วัตถุประสงค์ของโครงการในระดับกอง ต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ระดับกรม ระดับ
กระทรวง และวัตถุประสงค์ระดับชาติ หรือถ้าเราพิจารณาในรูปของพื้นที่ วัตถุประสงค์
ระดับอำเภอก็ควรจะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ระดับจังหวัด ภูมิภาค และระดับชาติ เป็นต้น

1.2.3 โครงการแต่ละโครงการต้องมีความเป็นเอกเทศ ซึ่งหมายความว่า
เราจะต้องสามารถกำหนดขอบเขตของโครงการแต่ละโครงการได้ นอกจากนี้เราต้องสามารถ
วิเคราะห์โครงการ ติดตามผล หรือประเมินผลของโครงการแต่ละโครงการได้โดยอิสระ
และสามารถเปรียบเทียบโครงการต่าง ๆ ได้

แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์ของโครงการจะ
มีไม่ได้ โครงการอาจจะเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กับโครงการอื่น เช่น โครงการหลาย ๆ
โครงการอาจมีลักษณะต่อเนื่องกัน หรือประสาน/สนับสนุนซึ่งกันและกัน แต่การขาด
โครงการต่อเนื่องหรือสนับสนุนกันไม่ได้ทำให้โครงการอีกโครงการขาดความสมบูรณ์หรือไม่
สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ โครงการต่อเนื่องหรือโครงการหนุนเหล่านี้นี้ จะทำให้สามารถ
บรรลุวัตถุประสงค์ที่สูงขึ้นหรือมากขึ้น ตัวอย่างเช่น การเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรให้ตีจริง ๆ
อาจต้องมีโครงการหลาย ๆ โครงการที่ประสานสนับสนุนซึ่งกันและกัน เช่น โครงการ
ส่งเสริมการใช้ปุ๋ย โครงการชลประทาน โครงการสินเชื่อทางการเกษตร ฯลฯ โครงการ
เหล่านี้น่าดำเนินการได้เป็นเอกเทศจากกัน การขาดโครงการใดโครงการหนึ่งก็ยังสามารถ
โครงการอื่นสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร แต่ถ้าจะให้ตีได้ผล
จริง ๆ ก็อาจต้องทำโครงการทั้งหมดในลักษณะที่จะสนับสนุนกันโดยดำเนินไปพร้อมกัน หรือ
ทำต่อเนื่องกัน

1.2.4 โครงการต้องมีระยะเวลาที่แน่นอน คือ มีการกำหนดจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดโครงการ

เราจะเรียกกลุ่มกิจกรรมกลุ่มหนึ่ง ๆ ว่าเป็นโครงการก็ต่อเมื่อมีการกำหนดระยะเวลาไว้ หรือมีอายุของโครงการกำหนดไว้ มิฉะนั้นจะเป็นการดำเนินงานประจำ อายุของโครงการยังสำคัญในแง่ของการวิเคราะห์โครงการ เพราะจะทำให้สามารถวิเคราะห์ต้นทุน - ผลประโยชน์ของโครงการได้

อายุของโครงการหรือช่วงระหว่างจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดของโครงการจะต่างกันไปตามประเภทของโครงการ ตามปกติจุดเริ่มต้นของโครงการจะกำหนดโดยหน่วยงานที่รับผิดชอบทำโครงการ สำหรับจุดสิ้นสุดของโครงการอาจจะกำหนดขึ้นเองโดยผู้ทำโครงการตามความจำเป็นหรืองบประมาณหรือเหตุอื่น ซึ่งอายุของโครงการจะสิ้นสุดเมื่อมีการโอนงานให้กับหน่วยงานประจำ (หมายความว่า โครงการนั้นเป็นการริเริ่มหรืองานพัฒนา เมื่อได้ผลน่าพอใจจึงเปลี่ยนเป็นงานประจำ) อายุของโครงการอาจจะหมายถึงช่วงเวลาที่โครงการให้ผลตอบแทนอยู่ เช่น อายุของโครงการเกี่ยวกับเขื่อนจะเท่ากับ 40 - 50 ปี เพราะเขื่อนมีอายุการใช้งานประมาณ 40 - 50 ปี

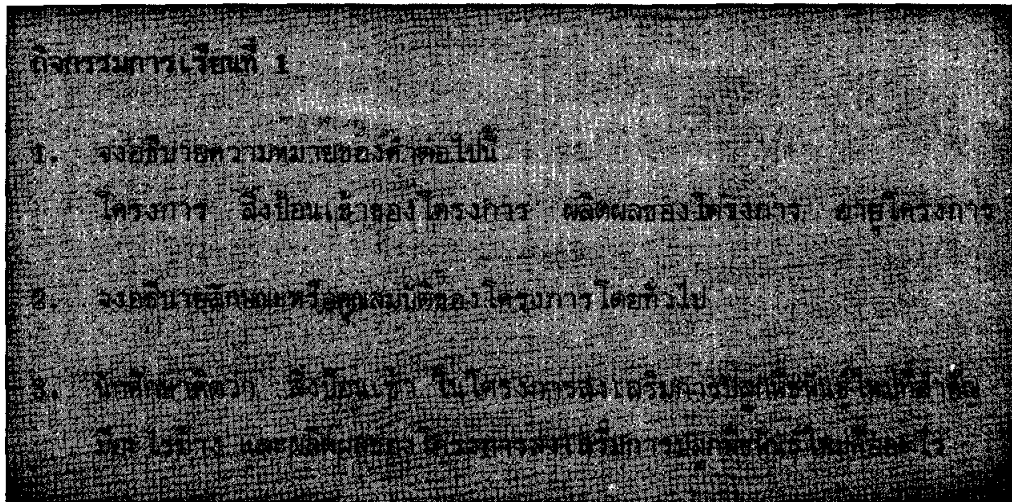
อายุของโครงการอาจมาจากอายุการใช้งานของเครื่องจักรหลักในโครงการ เช่น สถานีจ่ายไฟฟ้ามีอายุการใช้งาน 30 - 35 ปี เป็นต้น อย่างไรก็ตามก็มักจะมีการกำหนดอายุของโครงการไว้ไม่เกิน 25 ปี ทั้งนี้เพราะผลตอบแทนในช่วงเวลายาวกว่านั้นมักจะไม่มีผลให้การคำนวณเปลี่ยนไปเท่าไร

1.2.5 โครงการเป็นเรื่องการพิจารณาสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น (ex - ante)

จุดเริ่มของการวางแผนโครงการเป็นเรื่องของการสร้างสถานการณ์สมมุติของการทำโครงการว่า ถ้าทำโครงการจะต้องมีการดำเนินการอะไรบ้าง การผลิตจะทำได้อย่างไร จะหาเงินจากไหน ฯลฯ พุทธิกัณฑ์หนึ่ง การวางแผนโครงการและการวิเคราะห์โครงการ เป็นเรื่องของการหาข้อมูลเกี่ยวกับอนาคตของโครงการให้มากที่สุด แล้ววาดภาพของการทำโครงการตั้งแต่ต้นจนจบ วิเคราะห์และตัดสินใจว่าควรจะทำ

โครงการนั้น ๆ หรือไม่ แล้วจึงมีการตัดสินใจว่าจะทำหรือไม่ทำโครงการ แผนโครงการ ที่วางไว้และผ่านการวิเคราะห์แล้วว่าควรจะทำ เมื่อนำไปปฏิบัติจริงจะให้ผลตามที่วิเคราะห์ หรือไม่ขึ้นอยู่กับความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

ดังนั้น ผู้ทำโครงการจะต้องพยายามเสาะหาข้อมูลให้มากที่สุดและ ต้องมีความสามารถในการคาดการณ์เกี่ยวกับสถานการณ์เศรษฐกิจได้ดีพอ ถ้าหากข้อมูลและการตัดสินใจกระทำภายใต้เงื่อนไขที่ว่า ผู้วิเคราะห์สามารถหาข้อมูลเกี่ยวกับปรากฏการณ์ ที่ควบคุมได้และควบคุมไม่ได้มา ได้ทั้งหมด เราเรียกการวิเคราะห์และการตัดสินใจนั้นว่าเป็น การกระทำภายใต้ภาวะความแน่นอน ถ้าผู้วิเคราะห์หาข้อมูลที่ควบคุมไม่ได้มา ได้มากพอ แต่ ไม่ครบถ้วน เราถือว่าโครงการนั้น ได้วิเคราะห์และตัดสินใจภายใต้ภาวะเสี่ยง (risk) แต่ถ้าผู้วิเคราะห์หาข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ควบคุมไม่ได้มา ได้น้อยมากหรือไม่ได้เลย การตัดสินใจ ใด ๆ ที่เกิดขึ้นถือเป็นการตัดสินใจภาวะความไม่แน่นอน (uncertainty) ผลก็คือ การนำ โครงการมาปฏิบัติอาจจะประสบกับความล้มเหลวได้

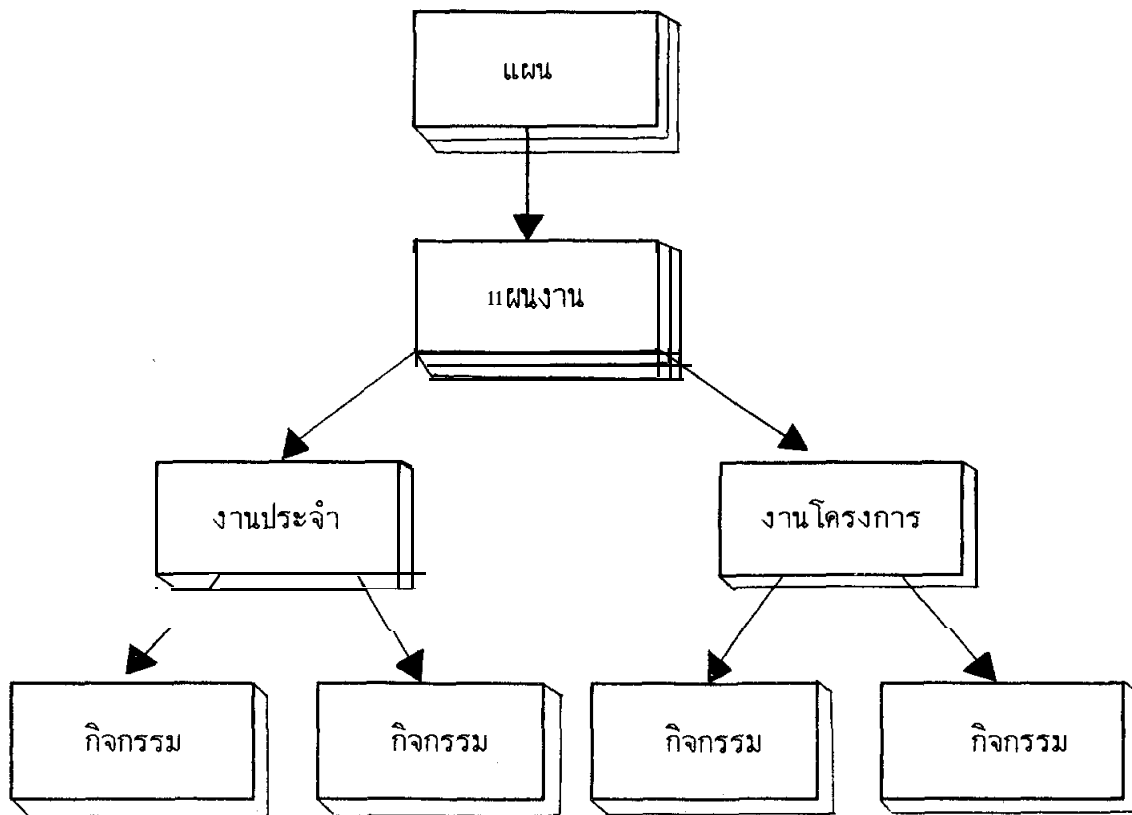

2. ความสัมพันธ์ของโครงการ แผนงาน และแผน

โดยที่โครงการเป็นกลุ่มกิจกรรมที่เล็กที่สุดที่สามารถแบ่งแยกเพื่อวางแผน การดำเนินการ เพื่อการวิเคราะห์ เพื่อการบริหารได้โดยเอกเทศ และโครงการยังเป็น เรื่องของการใช้ทรัพยากรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โครงการจึงเป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่สุดส่วนหนึ่งของแผนที่มีขนาดใหญ่ มีอายุของแผนยาวนานขึ้น และมีวัตถุประสงค์ของแผนกว้างขึ้น

เราอาจพูดในอีกนัยหนึ่งว่า โดยที่แผนเป็นแนวปฏิบัติหรือกลยุทธ์ที่จัดทำ อย่าง เป็นระบบ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายหรือให้เป็นไปตามแนวนโยบายต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ การดำเนินการตามแผนจะต้องทำแผนงาน (program) ^{10/} หลาย ๆ แผนงาน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันนั้น ^{11/} และในแต่ละแผนงานก็อาจจะ ประกอบด้วยกิจกรรมหลาย ๆ อย่าง ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของ โครงการ (ที่ต้องดำเนินการ ให้เสร็จสิ้นตามระยะเวลาที่กำหนด) และ/หรืออยู่ในรูปของกลุ่มกิจกรรมที่มีลักษณะเป็น งานประจำ ทั้งนี้โครงการต่าง ๆ และกลุ่มกิจกรรมตามแผนงานหนึ่ง ๆ จะต้องเกี่ยวพันกัน หรือมีลักษณะ เอื้ออำนวยซึ่งกันและกันและมุ่งบรรลุวัตถุประสงค์เดียวกันตามแผนงาน ตัวอย่างเช่น แผนพัฒนาการเกษตร อาจจะประกอบด้วยแผนงานเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร แผนงานปรับปรุงโครงสร้างสถาบันที่เกี่ยวข้องกับด้านการเกษตร ฯลฯ ในแผนงานเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรนอกจากจะมีงานประจำที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องทำ อยู่แล้วยังอาจจะมีโครงการต่าง ๆ ประกอบด้วย ตัวอย่างเช่น โครงการส่งเสริม การใช้ปุ๋ย โครงการชลประทาน ฯลฯ จะเห็นได้ว่าโครงการที่ประกอบขึ้นเป็นแผนงานนี้ ต้องการบรรลุวัตถุประสงค์เดียว คือ การเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร

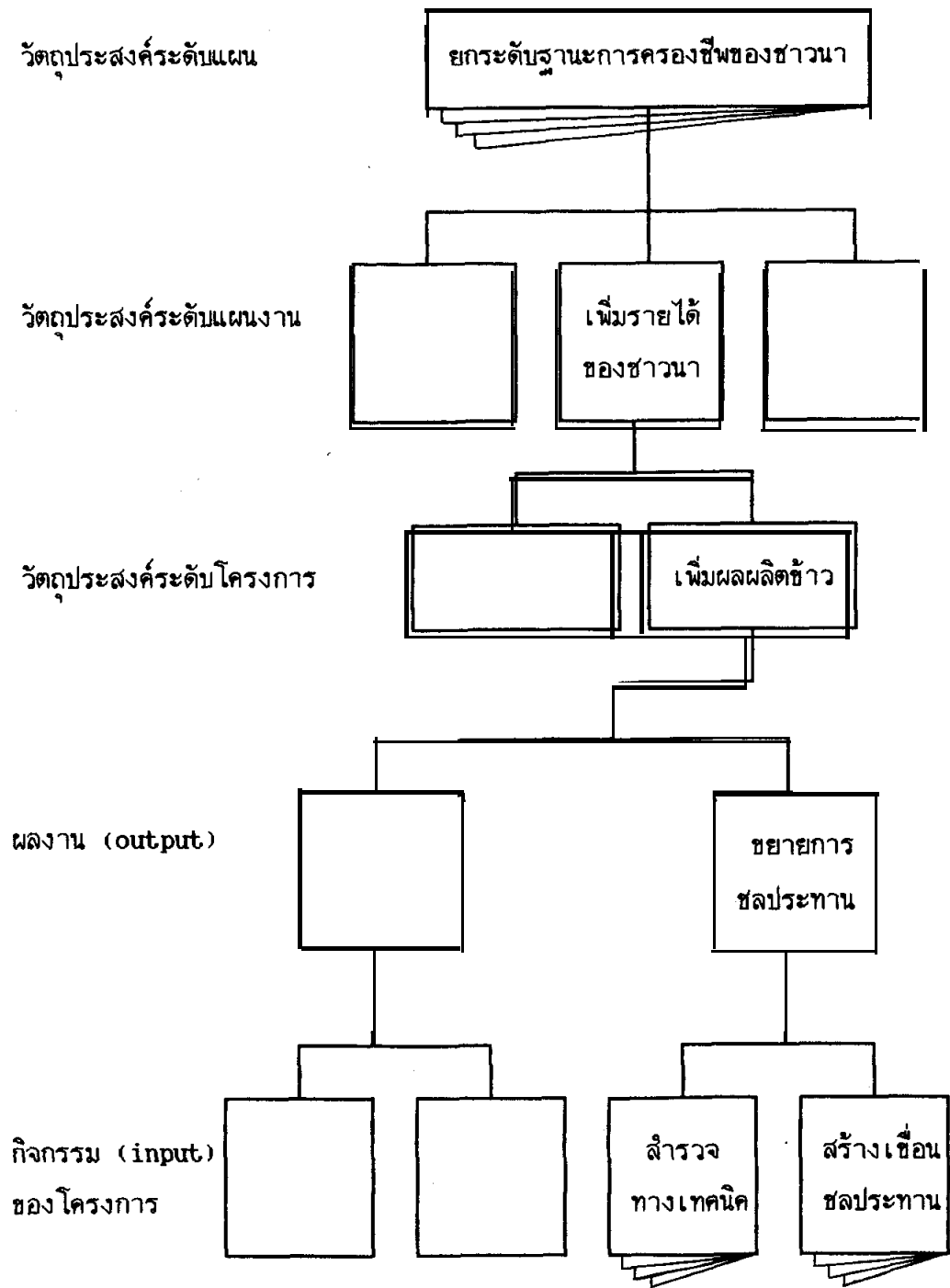
เราอาจจะวาดแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ของแผน แผนงาน และโครงการได้ดังนี้

โดยความสัมพันธ์ดังกล่าว วัตถุประสงค์ของโครงการจะต้องสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ระดับแผนงาน และวัตถุประสงค์ของแผน ตัวอย่างเช่น แผนเพื่อยกระดับฐานะ การครองชีพของชาวนา มีวัตถุประสงค์ระดับแผนกำหนดไว้ว่า เพื่อยกระดับฐานะ การครองชีพของชาวนา ในการดำเนินการตามแผน อาจจะมีแผนงานอันหนึ่ง คือ แผนงาน เพิ่มรายได้ของชาวนา เราทราบว่าการทำงานที่จะช่วยให้รายได้ของชาวนาเพิ่มขึ้น อาจจะทำได้ โดยการดำเนินมาตรการด้านราคาหรือด้านปริมาณการผลิต สมมติเรามีโครงการเพิ่มปริมาณ การผลิตข้าว วัตถุประสงค์ระดับโครงการของเราก็คือ การเพิ่มผลผลิตข้าว ในการนี้ เราอาจทำโครงการได้หลายแบบ เช่น โครงการส่งเสริมการใช้ปุ๋ย โครงการขยาย การชลประทาน ฯลฯ ถ้าเราเลือกโครงการชลประทาน ผลงานหรือผลผลิต (output)

ของโครงการของเราก็คือ ระบบชลประทานที่จะขยายขึ้นนั้น กิจกรรมหรือสิ่งป้อนเข้า (input) ของโครงการนี้ ได้แก่ การหาแหล่งเงินทุน การสำรวจทางเทคนิค การดำเนินการก่อสร้างตัวเขื่อน ฯลฯ

ความสอดคล้องในวัตถุประสงค์ ผลงานและกิจกรรมของโครงการสามารถ
แสดงโดยแผนภูมิได้ดังนี้

กิจกรรมการเขียนที่ 2

จงอธิบายความสัมพันธ์ของ แผน แผนงาน โครงการ โดยการยกตัวอย่าง (ที่แตกต่างกัน จากตัวอย่าง ในบทเรียน) ประกอบความเข้าใจ

ความสัมพันธ์ของ โครงการพัฒนาและแผนพัฒนาในระดับต่าง ๆ

ในการเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจ รัฐบาลต้องระดมจัดหาทรัพยากรเป็นจำนวนมากมาใช้ ด้วยเหตุนี้ขีดความสามารถในการระดมจัดหาทรัพยากร (ซึ่งโดยทั่วไป สามารถดูได้จากระดับการออมภายในประเทศ และการหาเงินตราต่างประเทศ หรือขึ้นอยู่กับ การระดมเงินทุนจากภายในและภายนอกประเทศ) จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญมากตัวหนึ่งที่จะ กำหนดระดับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศนั้น ๆ ในทำนองกลับกัน ความสามารถหรือ ขีดจำกัดในการระดมจัดหาทรัพยากรมาใช้ในการพัฒนาก็สัมพันธ์อย่างมากกับชั้นแห่งการพัฒนา ของประเทศนั้น ๆ ประเทศที่มีระดับชั้นของการพัฒนาต่ำย่อมมีข้อจำกัดอย่างมากในการระดม จัดหาทรัพยากรมาใช้ ประเทศที่อยู่ในชั้นแห่งการพัฒนาที่สูงจะมีขีดจำกัดน้อยกว่าในการระดม จัดหาทรัพยากร

โดยเหตุนี้ ในขณะที่ขณะใดระบบเศรษฐกิจมีขีดความสามารถระดับหนึ่ง ในการระดมเงินทุนหรือทรัพยากรจากภายในและภายนอกประเทศ ประเทศต่าง ๆ จึงควร ใช้ทรัพยากรที่ระดมมาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นสิ่งที่สำคัญที่สุดสำหรับการพัฒนา นอกจาก จะต้องพยายามขยายขอบเขตความสามารถในการระดมเงินทุนหรือทรัพยากร ยังจะต้อง พยายามใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่หามาได้นั้นอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดในการสนองความต้องการ ของสังคม

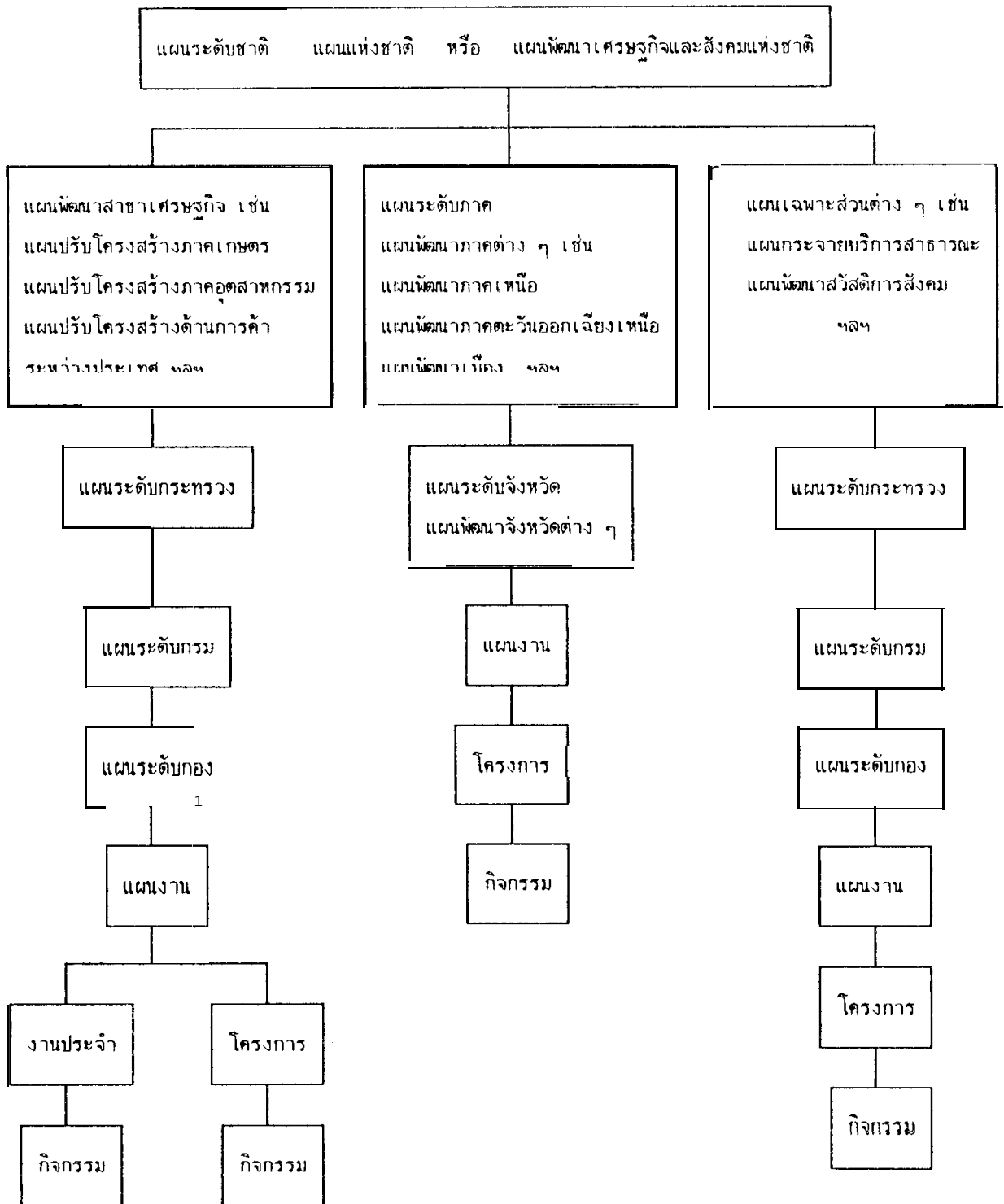
ด้วยเหตุนี้ การวางแผน ^{12/} จึงเป็นเรื่องสำคัญ เพราะการวางแผนเป็น เรื่องของการสรรหาระบบของนโยบายและเครื่องมือที่สัมพันธ์กันอย่างมีเหตุผลเหมาะสม และจัดรูปแบบของกิจกรรมต่าง ๆ อันจะทำให้ระบบเศรษฐกิจสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ ที่กำหนดไว้ล่วงหน้าเกี่ยวกับการพัฒนา ^{13/} ได้รวดเร็วและดียิ่งขึ้น

การวางแผนอาจทำให้ครอบคลุมกว้างขวาง (comprehensive planning) คือกำหนดเป้าหมายครอบคลุมด้านสำคัญทุกด้านของระบบเศรษฐกิจเพื่อใช้เป็นแผนหลัก (master plan) หรือแผนแห่งชาติ (national plan) ^{14/} เพื่อใช้เป็นหลักในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจส่วนรวม การวางแผนอาจจะมีเป้าหมายครอบคลุมความสัมพันธ์ระหว่างภาคทางภูมิศาสตร์ (regional planning) ที่เรียกว่า แผนภาค ^{15/} เช่น แผนพัฒนาภาคเหนือ แผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แผนพัฒนาภาคใต้ ฯลฯ การวางแผนอาจทำให้ครอบคลุมเฉพาะสาขาเศรษฐกิจ (sectoral planning) ที่เรียกว่า แผนเฉพาะสาขา ^{16/} เช่น แผนสาขาอุตสาหกรรม แผนพาณิชย์ หรือภาคต่างประเทศ ซึ่งอาจจะเรียกว่าแผนเฉพาะส่วน (partial plan) ^{17/} และการวางแผนอาจจะมีเป้าหมายครอบคลุมเฉพาะโครงการเดียว ซึ่งเราเรียกว่า แผนโครงการ (project plan) ^{18/}

การวางแผนที่ดีหมายความว่า แผนใหญ่และแผนย่อยควรมีความสัมพันธ์ประสานสอดคล้อง สนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างดี เพื่อให้การดำเนินการตามแผนสามารถบรรลุจุดมุ่งหมาย (goals) ^{19/} ของระบบเศรษฐกิจโดยส่วนรวมอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ยิ่งไปกว่านั้นจากหัวข้อ 1.2 เราทราบว่าแผนในระดับต่าง ๆ ทั้งแผน แผนงาน และโครงการ ควรมีความสัมพันธ์และสอดคล้องต้องกันอย่างดี แผนพัฒนาในระดับต่าง ๆ จึงสามารถมองในรูปของปิรามิด ซึ่งมีฐานของปิรามิด คือ โครงการพัฒนาต่าง ๆ นั้นเอง

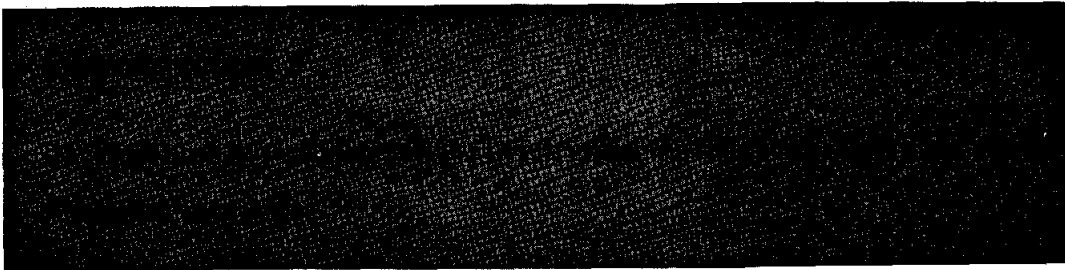
เราอาจจะแสดงความสัมพันธ์ของโครงการพัฒนา และแผนในระดับต่าง ๆ เป็นแผนภาพได้ดังนี้

ความประสานสอดคล้องของแผนระดับต่าง ๆ

ตามแผนภูมิ หรือผังข้างต้น ถ้าพิจารณาในแง่ของแผนสาขา เช่น แผนปรับโครงสร้างภาคเกษตร เราทราบว่าต้องมีหน่วยงานต่าง ๆ ในหลายกระทรวงเกี่ยวข้องอยู่ด้วย แผนในระดับกระทรวงของกระทรวงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจึงต้องสอดคล้องสัมพันธ์กัน และในแต่ละกระทรวง หน่วยงานระดับล่าง เช่น ระดับกรม กอง แผนก จะต้องมีการที่ประสานสอดคล้องกันเป็นลำดับ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดแผนงานที่มีความประสานสอดคล้องกันภายในกระทรวง และระหว่างกระทรวงเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในการปรับโครงสร้างภาคเกษตรตามต้องการ

ถ้าพิจารณาในแง่ของแผนภาค เช่น แผนพัฒนาทางภาคเหนือ แผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ฯลฯ เราก็ต้องทราบว่าในแง่ของภาคทางภูมิศาสตร์ ประเทศไทยเรามีการแบ่งส่วนการบริหารราชการที่ย่อยลงจากภาคคือเป็นจังหวัด อำเภอ กิ่งอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ดังนั้นความสัมพันธ์สอดคล้องของแผนในระดับภาคก็ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของแผนในส่วนการบริหารราชการที่ย่อยลงไป กล่าวคือต้องมีความสัมพันธ์สอดคล้องของแผนภายในจังหวัดและมีความสัมพันธ์สอดคล้องของแผนในระหว่างจังหวัดต่าง ๆ ในภาคเดียวกัน แผนการพัฒนภาคจึงจะบรรลุผลสำเร็จได้ตามที่ต้องการ เป็นต้น

สรุป

โครงการ คือ แผนซึ่งสามารถวิเคราะห์และประเมินผลได้โดยอิสระประกอบด้วยกิจกรรมการใช้ทรัพยากรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ภายในระยะเวลาที่กำหนด

โครงการ โดยทั่วไปจะมีลักษณะสำคัญหรือคุณสมบัติดังนี้

ก. โครงการมีลักษณะเป็นระบบ คือ เป็นระบบของการใช้กรรมวิธีผลิตเพื่อเปลี่ยนสิ่งป้อนเข้าของโครงการ เป็นผลผลิตของโครงการ

ข. โครงการทุกโครงการต้องมีวัตถุประสงค์ระบุไว้ชัดเจน วัตถุประสงค์ของโครงการจะกำหนดรูปแบบโครงการ และใช้เป็นฐานในการประเมินผลการทำโครงการ วัตถุประสงค์ของโครงการอาจจะมีมากกว่า 1 อย่าง และวัตถุประสงค์โครงการต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแผนในระดับสูงขึ้นไป

ค. โครงการแต่ละโครงการต้องมีความเป็นเอกเทศ ซึ่งหมายความว่าเราจะต้องสามารถกำหนดขอบเขต วิเคราะห์ และประเมินผลได้โดยอิสระ

ง. โครงการทุกโครงการต้องมีอายุโครงการ เพราะโครงการไม่ใช่งานประจำ แต่เป็นการริเริ่มหรืองานพัฒนา

จ. โครงการมีจุดเริ่มมาจากแผนโครงการ ซึ่งเป็นเรื่องของการพิจารณาสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น (ex - ante) ดังนั้น การทำโครงการจึงต้องเริ่มด้วยการเสาะหาข้อมูลเกี่ยวกับโครงการให้สมบูรณ์ที่สุด เพื่อให้การปฏิบัติตามโครงการได้ผลตามที่ตั้งเป้าหมายไว้

เนื่องจากโครงการ คือ แผนที่เล็กที่สุดที่เป็นส่วนประกอบของแผนที่มีขนาดใหญ่ขึ้น โครงการต่าง ๆ ในแผนหนึ่ง ๆ จึงต้องมีความสอดคล้องสัมพันธ์กันในการบรรลุวัตถุประสงค์ตามแผน พุทธอีกนัยหนึ่ง วัตถุประสงค์ในระดับโครงการ ต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ระดับแผนงาน และแผน เราอาจแสดงความสัมพันธ์ของโครงการ แผนงาน และแผน ได้เป็น 2 ลักษณะ

ลักษณะที่ 1 ความสัมพันธ์ที่เป็นไปในลักษณะของการเป็นส่วนประกอบของอีกตัวหนึ่ง นั่นคือ ในแผนหนึ่ง ๆ จะประกอบไปด้วยแผนงาน (อาจมากกว่า 1) และในแต่ละแผนงาน อาจประกอบไปด้วยโครงการ (อาจมากกว่า 1)

ลักษณะที่ 2 ความสัมพันธ์ในลักษณะของการประสานสอดคล้องในวัตถุประสงค์นั้นคือ เมื่อโครงการเป็นส่วนหนึ่ง ในแผนงาน และแผนงานเป็นส่วนหนึ่งในแผน วัตถุประสงค์ระดับโครงการต้องสอดคล้องกัน และจะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ระดับแผนงาน และระดับแผนด้วย เช่น วัตถุประสงค์ระดับโครงการเพื่อเพิ่มผลผลิตข้าวโดยการขยายการชลประทาน จะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการเพิ่มผลผลิตข้าว โดยโครงการส่งเสริมการใช้ปุ๋ย ทั้งสองโครงการนี้มีวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ระดับแผนงานที่ต้องการเพิ่มรายได้ของชาวนา และทั้งหมดนี้จะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ระดับแผนที่ต้องการยกระดับการครองชีพของชาวนาให้สูงขึ้น เป็นต้น

และจากการศึกษาความสัมพันธ์ของแผน แผนงาน และโครงการ ทำให้เราสามารถขยายแนวคิด ไปสู่เรื่องของความสัมพันธ์ของโครงการพัฒนาในระดับต่าง ๆ กล่าวคือ เราทราบว่า แผนย่อยและแผนใหญ่ควรจะต้องสัมพันธ์กันอย่างดี เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายในการพัฒนานั้นคือ

1. ในส่วนของแผนพัฒนาสาขาเศรษฐกิจ

โครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแผนงานพัฒนาสาขาเศรษฐกิจนั้น ๆ จะต้องสัมพันธ์กับแผนในระดับกอง กรม กระทรวงที่รับผิดชอบในสาขาเศรษฐกิจนั้น ๆ และสัมพันธ์กับแผนแห่งชาติ

2. ในส่วนของแผนพัฒนาภาค

โครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแผนงานพัฒนาภาคนั้น ๆ จะต้องสัมพันธ์กับแผนในระดับอำเภอ จังหวัดในภาคนั้น ๆ และสัมพันธ์กับแผนแห่งชาติ

3. ในส่วนของแผนเฉพาะส่วนอื่น ๆ

โครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแผนงานพัฒนาในเรื่องนั้น ๆ จะต้องสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ระดับกอง กรม กระทรวงที่รับผิดชอบในเรื่องนั้น ๆ และสัมพันธ์กับแผนแห่งชาติ

การประเมินผลท้ายบท

1. ข้อความต่อไปนี้ผิดหรือถูกอย่างไร จงอธิบาย
  - ก. โครงการแต่ละโครงการจะต้องไม่ขึ้นต่อกัน คือต้องมีอิสระในการดำเนินงาน วิเคราะห์ และประเมินผล มิฉะนั้นจะไม่ใช้โครงการ
  - ข. โครงการทุกโครงการต้องมีวัตถุประสงค์เด่นชัด เพราะวัตถุประสงค์ของโครงการเป็นตัวกำหนดรูปแบบหรือประเภทของโครงการ
  - ค. ปัจจุบันโครงการก็เหมือนงานประจำ เพราะทุก ๆ หน่วยงานก็มีการทำโครงการกันเป็นประจำ

2. ให้นักศึกษาสร้างโครงการง่าย ๆ ขึ้นมา 1 โครงการ โครงการที่สร้างขึ้นจะต้องมีคุณสมบัติของโครงการที่ศึกษาในบทนี้โดยครบถ้วน โดยนักศึกษาจะต้องชี้หรือระบุถึงคุณสมบัตินั้น ๆ ในโครงการตัวอย่างที่สร้างขึ้นนั้นประกอบด้วย

เชิงอรรถ

- 1/ I.M.D Little and J.A. Mirrless : Project Appraisal and Planning for Developing Countries. (New York : **Basic Books**, 1974. p.3)
- 2/ ดร.วีระพล สุวรรณนท์ : การวิเคราะห์และประเมินค่าโครงการ (สำนักฝึกอบรม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, พ.ศ. 2521. p.1)
- 3/ Louis J. Goodman & Ralph Ngatata Love (eds) : Management of Development Projects : An International Case Study Approach. (Pergaman Press., 1979. p. 1)
- 4/ ดร.ประสิทธิ์ ตงยั้งศิริ : การวิเคราะห์และประเมินโครงการ (โรงพิมพ์เรือนแก้ว การพิมพ์, พ.ศ. 2524. p. 16 - 17)
- 5/ Prasanna Chandra : Project : Preparation, Appraisal, Implementation. (Tata McGraw - Hill Publishing Co.Ltd., 1982. P. 1)
- ๑/ แผน คือ แนวปฏิบัติหรือกลยุทธ์ที่จัดทำอย่างเป็นระบบ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมาย หรือให้เป็นไปตามแนวนโยบายต่าง ๆ ที่กำหนดไว้
- 2/ สิ่งป้อนเข้า (input) ของโครงการ หมายถึง ทรัพยากรหรือปัจจัยที่ต้องใช้ในการดำเนินงานตามโครงการ ได้แก่ เครื่องจักร วัสดุอุปกรณ์ แรงงาน วัตถุดิบ เป็นต้น ตัวอย่างเช่น ในโครงการขยายถนน สิ่งป้อนเข้าของโครงการ ได้แก่ เครื่องมือสร้างถนน ชุดเจาะถนน คนงานสร้างถนน วัสดุที่ใช้ในการสร้างถนน ฯลฯ
- ๑/ กรรมวิธีการผลิตของโครงการ หมายถึง เทคนิคการดำเนินงานที่ใช้สร้างผลผลิตของโครงการ เช่น ในโครงการขยายถนน กรรมวิธีผลิตก็คือวิธีการในการสร้างถนน ประเภทของเทคนิคที่เลือกใช้
- ๑/ ผลผลิต (output) ของโครงการ คือ สิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากการทำโครงการ เช่น ในโครงการขยายถนน ผลผลิตของโครงการ คือถนนที่ขยายออกมานั่นเอง

- 10/ หนังสือบางเล่มแปลคำว่า program และ project แตกต่างไป ตัวอย่างเช่น นิตา ชูโต : การประเมินโครงการ (ธรรมสารการพิมพ์ 2527) แปลคำว่า program ว่า โครงการ และ project ว่าโครงการหรือกิจกรรมภายใต้โครงการ (p. 6)
วิระพล สุวรรณันต์ ใช้คำว่า แผนงานแทนคำว่า กิจกรรมในความหมายของเรา
- 11/ แผนงาน หมายถึง แผนย่อยหนึ่ง ๆ ที่มุ่งบรรลุวัตถุประสงค์อันใดอันหนึ่งของแผนที่ใหญ่ขึ้น เช่น ในแผนยกระดับการครองชีพของชาวนา อาจจะประกอบด้วยแผนงานหลาย ๆ แผนงาน เช่น แผนงานเพื่อเพิ่มรายได้ของชาวนา แผนงานการจัดระบบให้การสินเชื่อชาวนา ฯลฯ แผนงานแต่ละแผนงานจะมุ่งบรรลุวัตถุประสงค์อย่างเดี่ยว ตามตัวอย่างแผนงาน 2 แผนงานข้างต้น วัตถุประสงค์ของแผนงานแรก คือเพื่อเพิ่มรายได้และวัตถุประสงค์ของแผนงานที่สอง เพื่อให้มีสินเชื่อในระดับที่เหมาะสม หรือสอดคล้องกับความต้องการ
- 12/ การวางแผน หมายถึง การสรรหาระบบของเครื่องมือทางนโยบาย และจัดรูปแบบของกิจกรรมต่าง ๆ ที่ควรดำเนินการ เพื่อให้ระบบเศรษฐกิจสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดล่วงหน้า
- 13/ การพัฒนามิใช่หมายถึงการสร้างความเร็วเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว ทั้งนี้เพราะความเร็วเติบโตเป็นเพียงการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจในรูปของการเพิ่มขึ้นในรายได้มวลรวมประชาชาติ หรือการเพิ่มขึ้นของประสิทธิภาพในการผลิต ซึ่งผลของความเจริญเติบโตอาจไม่ได้ถูกส่งต่อโดยอัตโนมัติไปยังส่วนต่าง ๆ ของระบบเศรษฐกิจอย่างทั่วถึงและรวดเร็วอย่างที่เข้าใจกัน (คืออาจจะไม่เกิด automatically trickling - down effect อย่างที่เข้าใจกัน) ข้อเท็จจริงปรากฏว่า ระบบเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นที่จะดำเนินนโยบายเพื่อสร้างความจำเร็วเติบโตทางเศรษฐกิจมักประสบปัญหาการว่างงาน ปัญหาความยากจน และมีปัญหาช่องว่างระหว่างรายได้ การพัฒนาจึงมีขอบเขตกว้างกว่าการสร้างความเร็วเติบโตทางเศรษฐกิจ คือนอกจากจะเกี่ยวข้องกับเรื่องของประสิทธิภาพในการจัดสรรทรัพยากรที่มีผลิตภาพ (productive resources) และเกี่ยวข้องกับเรื่องของการรักษาระดับความจำเร็วเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างสม่ำเสมอ (sustained economic growth) การพัฒนาจะต้องเกี่ยวข้องกับเรื่องของการปรับปรุง

เปลี่ยนแปลงกลไกทางสถาบันเศรษฐกิจสังคมทั้งภาครัฐบาลและเอกชน อันจะเอื้ออำนวยให้เกิดการปรับปรุงหรือยกระดับการครองชีพและความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้นอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว

- 14/ แผนหลักหรือแผนแห่งชาติ (master plan หรือ national plan) คือแผนในระดับมหภาคที่มีลักษณะครอบคลุมทุกส่วนในระบบเศรษฐกิจ แผนนี้จะใช้เป็นหลักในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจส่วนรวม เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นต้น
- 15/ แผนภาค (regional plan) เป็นแผนที่ครอบคลุมภาคภูมิศาสตร์ เช่น แผนพัฒนาภาคใต้ แผนพัฒนาภาคเหนือ เป็นต้น
- 16/ แผนเฉพาะสาขา (sectoral plan) หมายถึง แผนเฉพาะสาขาเศรษฐกิจ เช่น แผนพัฒนาภาคเกษตร แผนพัฒนาอุตสาหกรรม ฯลฯ
- 17/ แผนเฉพาะส่วน (partial plan) คือแผนที่มุ่งให้ความสนใจกับส่วนหนึ่งส่วนใดของระบบเศรษฐกิจ ทั้งแผนงานสาขาและแผนภาคต่าง ๆ ก็เป็นแผนเฉพาะส่วน เป็นต้น
- 18/ แผนโครงการ ก็คือ แผนการทำโครงการ
- 19/ จุดมุ่งหมาย (goal) หมายถึงจุดมุ่งมั่นสุดท้ายของการทำงาน จุดมุ่งหมายจะบอกทิศทางในการทำงาน โดยปกติมักเป็นจุดมุ่งหมายระดับอุดมคติ เช่น จุดมุ่งหมายของระบบเศรษฐกิจ คือความมีเสรีภาพ ความเสมอภาค ความยุติธรรม และความมีเสถียรภาพในระบบเศรษฐกิจ เป็นต้น

ในที่นี้คำว่า จุดมุ่งหมาย (goal) จะต่างจากคำว่าวัตถุประสงค์ (objective) และคำว่าเป้าหมาย (target) โดยวัตถุประสงค์จะหมายถึงจุดมุ่งหมายเฉพาะเจาะจงของแผนแต่ละแผน ที่แสดงถึงขั้นงานที่ต้องการทำให้สำเร็จ เช่น วัตถุประสงค์ของโครงการ อาจจะเป็นการเพิ่มผลผลิต ซึ่งเราสามารถวัดได้ ตรวจสอบได้ว่าเพิ่มจริงหรือไม่ สำหรับเป้าหมาย (target) เป็นเป้าหมายเฉพาะที่แสดงขั้นงานที่ต้องการทำให้สำเร็จภายใต้เงื่อนไขของเวลา โดยแสดงให้เห็นปริมาณ คุณภาพ หรือลักษณะเฉพาะ ดังนั้นเป้าหมายจะเป็นเป้าหมายที่ปฏิบัติงานนั่นเอง เช่น เราอาจมีเป้าหมายเพิ่มผลผลิตข้าวปีละหนึ่งแสนตัน เป็นต้น